

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Свиноус І. В.¹, д.е.н., професор,
<https://orcid.org/0000-0002-0346-1596>

Ібатуллін М. І.², д.е.н., професор,
<https://orcid.org/0000-0001-8765-6261>

Сало І. А.³, д.е.н., с.н.с.,
<https://orcid.org/0000-0001-6413-1550>

Трофімова Г. В.⁴, к.с.-г. н., доцент,
<https://orcid.org/0000-0001-6003-880X>

Рудич О. О.⁵, к.е.н., доцент,
<https://orcid.org/0000-0002-4594-2590>

Свиноус Н. І.¹, асистент,
<https://orcid.org/0000-0003-3640-0519>

¹Білоцерківський національний аграрний університет

²Національний університет біоресурсів і природокористування України

³ННЦ «Інститут аграрної економіки»

⁴Український інститут експертизи сортів рослин

⁵Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти

<https://doi.org/10.31073/foodresources2021-17-23>

Предмет дослідження - економічні аспекти інвестиційної діяльності в сільському господарстві. **Мета дослідження** - обґрунтувати практичні рекомендації щодо стимулювання та підвищення ефективності використання інвестицій в аграрному секторі. Застосовано методи: системний підхід – при вивченні зв'язків між явищами і процесами в системі здійснення інвестиційної діяльності сільгосппідприємств; статистичний аналіз – при визначенні динаміки інвестиційних вкладень та їх ефективності в сільськогосподарських підприємствах; групування – для визначення впливу різних факторів на рівень розвитку інвестиційної діяльності в сільськогосподарських підприємствах; порівняльний – для зіставлення інвестиційних процесів у різні часові періоди з метою виявлення причинно-наслідкового зв'язку; діалектичний та абстрактно-логічний – при проведенні теоретичних узагальнень, формуванні висновків. **Результати дослідження.** Визначено основні чинники, які негативно вплинули на залучення інвестицій в агросектор: політична нестабільність в країні; недосконалість законодавчої бази, щодо іноземного інвестування; недостатній розвиток інфраструктури фінансового ринку; інфляційні процеси в економіці країни; низький рівень внутрішніх інвестицій в сільське господарство. Одним із чинників активізації інвестиційної діяльності в аграрному виробництві повинно бути іпотечне кредитування, частка якого в загальних його обсягах незначна. Стримуючими чинниками розвитку іпотеки в сільському господарстві є: нерозвиненість ринку сільськогосподарських земель; нераціональна структура землекористування та землеволодіння; відсутність правових підстав для включення до предмета іпотеки права оренди земель сільськогосподарського призначення; складне фінансове становище переважної більшості виробників сільськогосподарської продукції; дефіцит довгострокових кредитних ресурсів у банківських установах; висока ціна кредитних ресурсів на внутрішньому фінансовому ринку; недостатній рівень розвитку інфраструктури іпотечного ринку; відсутність реальних інституційних інвесторів

тощо. Актуальною проблемою залишаються низькі обсяги капітальних інвестицій у відтворення родючості земельних угідь. Це свідчить про відсутність довгострокових перспектив щодо користування орендованих сільськогосподарських угідь. Крім того, існують і певні методологічні перешкоди щодо відображення витрат, спрямованих на підвищення родючості сільськогосподарських угідь, які здійснюються суб'єктами господарювання в сфері агробізнесу. Відзначено, інтенсивне зростання інвестицій в нематеріальні активи, що викликано процесом цифровізації виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. Доведено, що державні програми підтримки сільськогосподарських товаровиробників суттєвого впливу на мотивацію малих і середніх суб'єктів господарювання не виявляють. Вони більшою мірою орієнтовані на вертикально інтегровані сільськогосподарські підприємства. Підвищення ефективності інвестиційної діяльності передбачає використання наукової методології передбачення її напрямків і форм, адаптації до загальних цілей розвитку організації і умов зовнішнього інвестиційного середовища. При цьому необхідно, щоб інвестиційна стратегія визначала не тільки пріоритети напрямків і форм інвестиційної діяльності організації, характер формування і розподілу інвестиційних ресурсів, а й послідовність етапів реалізації найбільш ефективних шляхів досягнення інвестиційних цілей. З іншого боку, сільське господарство в порівнянні з іншими галузями і сферами національної економіки внаслідок залежності від природно-економічних особливостей, ризикованості, сезонності сільськогосподарського виробництва, його меншою прибутковістю є інвестиційно менш привабливою галуззю, в тому числі для іноземних інвесторів. **Сфера застосування результатів дослідження.** Розраховано на практичне застосування основних наукових положень і пропозицій дослідження при підготовці та реалізації інвестиційних стратегій.

Ключові слова: інвестиція, державна підтримка, сільське господарство, інвестиційні процеси, інвестиційна діяльність

ECONOMIC ASPECTS OF INVESTMENT ACTIVITY IN AGRICULTURE

Ivan Svytnous¹, D-r of Sciences, Economics, Professor
<https://orcid.org/0000-0002-0346-1596>

Marat Ibatullin², D-r of Sciences, Economics, Professor
<https://orcid.org/0000-0001-8765-6261>

Inna Salo³, D-r of Sciences, Economics, Senior Researcher
<https://orcid.org/0000-0001-6413-1550>

Hanna Trofimova⁴, PhD, Agriculture, Associate Professor
<https://orcid.org/0000-0001-6003-880X>

Oksana Rudych⁵, PhD, Economics, Associate Professor
<https://orcid.org/0000-0002-4594-2590>

Nadiia Svytnous¹, Assistant
<https://orcid.org/0000-0003-3640-0519>

¹Bila Tserkva National Agrarian University, Bila Tserkva, Ukraine

²National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

³National Research Center "Institute of Agrarian Economics", Kyiv, Ukraine

⁴Ukrainian Institute for Plant Variety Examination, Kyiv, Ukraine

⁵Bila Tserkva Institute of Continuing Professional Education Bila Tserkva, Ukraine

<https://doi.org/10.31073/foodresources2021-17-23>

The subject of research - economic aspects of investment activities in agriculture. **The purpose of the study** is to substantiate practical recommendations for stimulating and improving

the efficiency of investment in the agricultural sector. The methods are applied: system approach - at studying of communications between the phenomena and processes in system of realization of investment activity of the agricultural enterprises; statistical analysis - in determining the dynamics of investment and their effectiveness in agricultural enterprises; grouping - to determine the impact of various factors on the level of development of investment activities in agricultural enterprises; comparative - to compare investment processes in different time periods in order to identify the cause and effect relationship; dialectical and abstract-logical - in conducting theoretical generalizations, forming conclusions. **Research results.** It is proved that the main factors that negatively affected the attraction of foreign investment were: political instability in the country; imperfection of the legal framework for foreign investment; insufficient development of financial market infrastructure; inflationary processes in the country's economy; low level of domestic investment in agriculture. One of the factors intensifying investment activity in agricultural production should be mortgage lending, the share of which in 2019 in its total volume is insignificant. Constraining factors in the development of mortgages in agriculture are: underdevelopment of the agricultural land market; irrational structure of land use and land tenure; lack of legal grounds for inclusion in the subject of the mortgage of the right to lease agricultural land; difficult financial situation of the vast majority of agricultural producers; shortage of long-term credit resources in banking institutions; high price of credit resources in the domestic financial market; insufficient level of mortgage market infrastructure development; lack of real institutional investors, etc. The low volume of capital investments in the reproduction of land fertility remains an urgent problem. This indicates a lack of long-term prospects for the use of leased agricultural land. In addition, there are some methodological obstacles to reflecting the costs of increasing the fertility of agricultural land, which are carried out by businesses in the field of agribusiness. It is noted that the intensive growth of investment in intangible assets caused by the process of digitalization of production and economic activities of agricultural enterprises. It has been proven that state programs to support agricultural producers do not have a significant impact on the motivation of small and medium-sized businesses. They are more focused on vertically integrated agricultural enterprises. Improving the efficiency of investment involves the use of scientific methodology to predict its directions and forms, adaptation to the general objectives of the organization and the conditions of the external investment environment. It is necessary that the investment strategy determines not only the priorities of directions and forms of investment activities of the organization, the nature of the formation and distribution of investment resources, but also the sequence of stages of implementation of the most effective ways to achieve investment goals. On the other hand, agriculture in comparison with other branches and spheres of the national economy due to dependence on natural and economic features, riskiness, seasonality of agricultural production, its lower profitability is less attractive investment sector, including for foreign investors. **Scope of research results.** Designed for the practical application of basic scientific principles and research proposals in the preparation and implementation of investment strategies.

Key words: investment, state support, agriculture, investment processes, investment activity

Постановка проблеми. Сучасний стан аграрної економіки України демонструє зростання, а також поліпшення основних макроекономічних показників. Так, індекс сільськогосподарської продукції у 2019 р. у порівнянні з 2018 р. становив 101,1%, у тому числі у підприємствах – 103,3%, у господарствах населення – 98,0%. Однак, через занадто велику залежність аграрного сектору від зовнішньої кон'юнктури економічне зростання не можна вважати стійким. Однією із основних проблем, що перешкоджають подальшому розвитку аграрного виробництва, є нестача реальних інвестицій.

Стратегія модернізації економіки передбачає активізацію інноваційно-інвестиційних процесів в аграрному секторі України, що є гарантом продовольчої безпеки країни.

Масштаби і темпи техніко-технологічної модернізації галузей значною мірою залежать від їх інвестиційної привабливості та інвестиційного потенціалу, який динамічно змінюється залежно від ринкової кон'юнктури та соціально-економічної ситуації в державі.

Прогнозування розвитку сільськогосподарського виробництва, розробка цільових програм передбачає наявність інформаційної бази про фактори, що визначають інвестиційний потенціал окремих галузей сільського господарства. Однак, якщо методичні аспекти оцінки інвестиційного потенціалу окремих господарюючих суб'єктів та економіки в цілому розроблені досить повно, то стосовно окремих галузей потрібна подальша наукова розробка згаданої проблеми. Це необхідно для обґрунтованого визначення пріоритетів інвестиційної діяльності, застосування селективного підходу до стимулювання інвестиційної активності в галузях аграрного сектору України.

Вагомим став внесок в економічну теорію засад інвестиційної діяльності, економічної оцінки ефективності інвестицій та інвестиційного потенціалу вітчизняних науковців: В.В. Білик, І.О. Бланка, Ж.В. Гарбар, Н.В. Коваль, С.В. Коляденко, М.І. Кісіля, Г.М. Калетніка, С.М. Лутковської, А.Г. Мазура, А.А. Пересади, О.Б. Погріщук, О.Г. Шпикуляка. Основну увагу вони зосереджують на макроекономічних аспектах та механізмах управління інвестиціями аграрного сектору. Однак, недостатньо розробленими залишалися методичні підходи до оцінки можливостей формування інвестиційних ресурсів і визначення інвестиційного потенціалу на рівні як окремих, так і комплексу взаємопов'язаних галузей сільського господарства з урахуванням їх специфіки та мікро- і макроекономічних процесів.

Мета статті. На основі результатів проведених досліджень запропонувати практичні рекомендації щодо стимулювання та підвищення ефективності використання інвестицій сільськогосподарськими підприємствами.

Матеріали та методи. В процесі дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи економічних досліджень, зокрема: системний підхід – при вивченні зв'язків між явищами і процесами в системі здійснення інвестиційної діяльності сільгосппідприємств; статистичний аналіз – при визначенні динаміки інвестиційних вкладень та їх ефективності в сільськогосподарських підприємствах; групування – для визначення впливу різних факторів на рівень розвитку інвестиційної діяльності в сільськогосподарських підприємствах; порівняльний – для зіставлення інвестиційних процесів у різні часові періоди з метою виявлення причинно-наслідкового зв'язку; діалектичний та абстрактно-логічний – при проведенні теоретичних узагальнень, формуванні висновків. Графічні методи знайшли застосування при дослідженні зв'язків, виявленні тенденцій та визначенні закономірностей економічного й організаційного забезпечення інвестиційної діяльності.

Результати та обговорення. Результати аналізу свідчать про підвищення ролі сільськогосподарських підприємств у збільшенні обсягів виробництва сільськогосподарської продукції та про наявність значних резервів щодо потенційного зростання обсягів пропозиції продукції.

Більшість із них характеризуються високим рівнем технологічного оснащення, що забезпечує високий рівень окупності вкладених інвестицій.

Сільськогосподарські підприємства спеціалізуються на виробництві не трудомісткої сільськогосподарської продукції, орієнтуючись, головним чином, на зовнішні ринки продовольства [1].

Водночас, господарства населення демонструють незначні темпи приросту виробництва валової продукції, що викликано, передусім, низькою продуктивністю праці, типовими технологіями виробництва та спрямованістю, головним чином, на самозабезпечення потреб домогосподарств.

Характерними особливостями розвитку сільськогосподарського виробництва, у нинішніх умовах, є підвищення його наукомісткості, реалізація інвестицій щодо

технічного переозброєння галузі, реконструкція наявних потужностей, оновлення виробничих ресурсів, нового будівництва тваринницьких об'єктів та структур розподільчої логістики [2]. Однак, ці процеси ще не набули стійкої тенденції до зростання.

Інвестиції в аграрний сектор, реформування і розвиток галузі дають змогу Україні істотно розширити свою присутність на світовому ринку. Натомість, як свідчать результати досліджень, упродовж 2015-2019 рр. відбувається суттєве зменшення іноземних інвестицій в розвиток сільського господарства у 2,5 раза.

Доведено, що основними чинниками, які негативно вплинули на залучення іноземних інвестицій стали: політична нестабільність в країні; недосконалість законодавчої бази, щодо іноземного інвестування; недостатній розвиток інфраструктури фінансового ринку; інфляційні процеси в економіці країни; низький рівень внутрішніх інвестицій в сільське господарство.

Згідно з даними Держстату капітальні інвестиції у сільське господарство, обсяг яких зростав з 2015 року, у січні-грудні 2019 року становили 58,6 млрд. грн. у фактичних цінах, тобто 90% обсягу відповідного показника 2018 року. Темп зниження при цьому становив 10% (рис. 1.).

Чинниками, що стримують розвиток інвестиційних процесів в аграрному виробництві, визнано такі: невисокий рівень прибутковості та збитковості сільськогосподарських товаровиробників, нестача ліквідності фінансових інститутів, низька диверсифікованість фінансових продуктів, високі відсоткові ставки кредитів, неприйнятні вимоги до заставного майна, нерозвиненість небанківських фінансових інститутів, брак позитивного сприйняття можливостей інвестування через фондовий ринок серед внутрішніх інвесторів, не відпрацьованість механізмів страхування та управління ризиками [3].

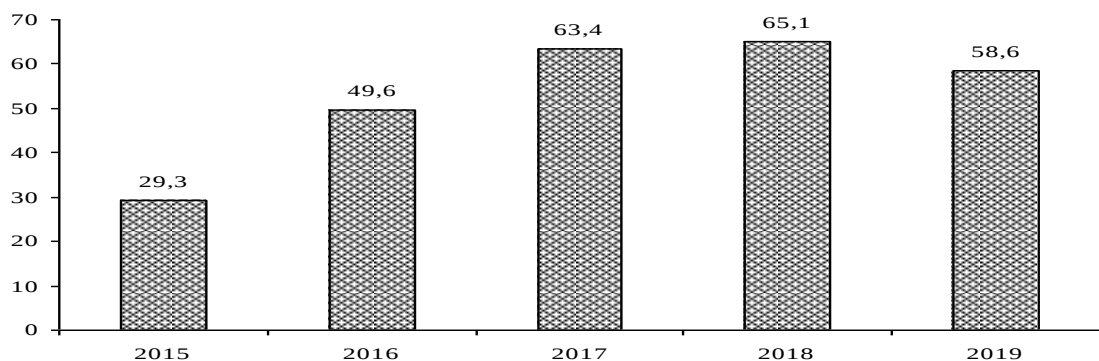

Рис. 1. Динаміка капітальних інвестицій у сільське господарство у 2015-2019 роках, млн. грн.

Джерело: Державна служба статистики України

Доведено, що найбільша частка у структурі джерел фінансування діяльності сільськогосподарських підприємств у 2019 році припадала на власні кошти – 90%. Варто відзначити доволі низьку активність банківських установ у фінансуванні капітальних вкладень у розвиток сільського господарства.

Загальним трендом у банківському кредитуванні аграрної галузі виступає фінансування оборотного капіталу.

Одним із чинників активізації інвестиційної діяльності в аграрному виробництві повинно бути іпотечне кредитування, частка якого у 2019 р. в загальних його обсягах незначна. Стримуючими чинниками розвитку іпотеки в сільському господарстві є: нерозвиненість ринку сільськогосподарських земель; нераціональна структура землекористування та землеволодіння; відсутність правових підстав для включення до предмета іпотеки права оренди земель сільськогосподарського призначення; складне

фінансове становище переважної більшості виробників сільськогосподарської продукції; дефіцит довгострокових кредитних ресурсів у банківських установах; висока ціна кредитних ресурсів на внутрішньому фінансовому ринку; недостатній рівень розвитку інфраструктури іпотечного ринку; відсутність реальних інституційних інвесторів тощо [4].

За аналізом структури інвестицій, які здійснюють сільськогосподарські підприємства, основним об'єктом є матеріальні активи, зокрема машини та обладнання, зведення будівель і споруд. Подібне зумовлено спеціалізацією суб'єктів підприємницької діяльності у сфері агробізнесу, зокрема орієнтацією на виробництво продукції рослинництва, що сприяє зростанню попиту на сільськогосподарські машини, зернохословища та елеватори.

В 2019 році в Україні, згідно з даними Держстату, введено в експлуатацію 130 об'єктів зі зберігання, доробки й переробки зерна загальною кошторисною вартістю будівництва 4,7 млрд. грн. з урахуванням ПДВ.

Простежується інтенсивне зростання інвестицій в нематеріальні активи, що викликано процесом цифровізації виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. У період 2015-2019 рр. зросла фондовіддача, підвищилася ефективність використання наявних основних засобів.

Актуальною проблемою залишаються низькі обсяги капітальних інвестицій у відтворення родючості земельних угідь. Це свідчить про відсутність довгострокових перспектив щодо користування орендованих сільськогосподарських угідь. Крім того, існують і певні методологічні перешкоди щодо відображення витрат, спрямованих на підвищення родючості сільськогосподарських угідь, які здійснюються суб'єктами господарювання в сфері агробізнесу.

Державні програми підтримки сільськогосподарських товаровиробників, які більшою мірою були орієнтовані на вертикально інтегровані структури, не проявили суттєвого впливу на мотивацію малих і середніх суб'єктів господарювання.

Таким чином, відтворення основних засобів має винятково важливе значення, оскільки визначає кількісний і якісний стан основних засобів. Основне завдання полягає у створенні для всіх господарюючих суб'єктів сприятливих умов для простого й розширеного відтворення, придбання нової техніки, реконструкції та технічного переозброєння виробництва. Це завдання вирішується шляхом здійснення відповідної амортизаційної, інвестиційної та податкової політики. Підвищення ефективності використання основних засобів рівнозначно розширенню виробництва без залучення додаткових витрат на створення і придбання основних засобів, адже основні засоби слугують матеріальним втіленням науково-технічного прогресу – головного чинника підвищення ефективності виробництва.

Із метою підвищення ефективності використання основних засобів необхідно: вивести з господарського обороту і балансу фізично зношене та морально застаріле обладнання, що спотворює реальну картину при оцінці основних засобів; використовувати різні джерела для поповнення основних засобів, а також підвищувати ефективність амортизації як основного джерела відтворення основних фондів; встановити пропорційність між усіма засобами виробництва; удосконалювати технологію виробництва, що сприятиме ефективнішому використанню машин, продуктивної худоби, будівель, і, отже, підвищувати віддачу виробничих основних засобів; поглиблювати спеціалізацію та підвищувати концентрацію виробництва, що дасть можливість значно продуктивніше використовувати основні засоби, підвищити рівень фондовіддачі та знизити фондомісткість; підвищувати кваліфікацію кадрів і вдосконалювати матеріальне стимулювання при використанні основних засобів.

Уподобання українських аграріїв дещо змінилися і все через розвиток ринку сільгосптехніки в самій країні. Переймаючи зарубіжні технології, виробники

сільгосптехніки таким чином вдосконалюють вітчизняну техніку, роблять її більш привабливою і зручною в експлуатації [5]. І останнім часом відзначається тенденція на придбання техніки саме вітчизняних виробників. Позитивна динаміка також відчувається і через скасування спецрежиму відшкодування ПДВ в Україні, що і стимулює, і підштовхує до того, щоб інвестувати в покупку нової техніки, причому всіх сегментів. Нововведення в оподаткуванні аграріїв також впливає на придбання сільгосптехніки, особливо вітчизняної. Сьогоднішні аграрії від техніки очікують: надійність, високу продуктивність, доступність застосування і простоту в обслуговуванні. Останнім часом активно себе проявляють і фермери середнього і дрібного класу. У даних представників присутнє бажання оновити морально і технічно застарілий парк сільгосптехніки. Серед придбаних видів техніки найбільш поширені: маленькі сівалки і розкидачі, причіпні розкидачі, самохідні обприскувачі, техніка для обробки ґрунту, культиватори, борони, тобто, техніка, що дозволяє легко обробляти 3-5 тис. га. В принципі, у кожного з українських аграріїв є свої особисті в їх нелегкому бізнесі вподобання, на які вони спираються, при придбанні техніки для своїх потреб.

В Україні, в наслідок відкриття ринку земель сільськогосподарського призначення, будуть зростати обсяги іноземних інвестицій в агросектор, що в свою чергу, посприє залученню різних видів техніки та її популяризації. Запроваджуватимуться ресурсозберігаючі технології, зокрема на основі розширення використання альтернативних видів палива, як відповідь зростаючим цінам на традиційні види енергоресурсів. Кредитні програми, а також програми компенсації для сільгоспгосподарств в країні, не втратять своєї актуальності та сприятимуть подальшому розвитку галузі.

Оцінюючи джерела придбання вітчизняної сільськогосподарської техніки можемо констатувати, що надходження техніки до вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників здійснюється головним чином за рахунок програм державної підтримки (табл. 1).

Таблиця 1

**Динаміка джерел придбання вітчизняної сільськогосподарської техніки
за 2015-2019 рр. млн. грн.**

Показник	Рік					2019 р. в % до	
	2015	2016	2017	2018	2019	2015 р.	2018 р.
Вітчизняна техніка - всього	927,9	1174,7	1503,0	1913,9	6092,9	656,6	318,3
В т.ч. за державними програми	69,4	35,9	112,5	127,3	3941,2	5679,0	3096,0
зокрема: кредити та лізинг	69	35,9	106,2	127,6	3809,5	5521,0	2985,5
за регіональними програмами	0,4	0	6,3	0,3	14,7	3675,0	4900,0
За програмою підтримки ФГ	0	0	0	0	117	-	-
В т. ч. за власні кошти	858,5	1136,5	1385,3	1786,0	2151,7	250,6	120,5
на умовах ф'ючерсних контрактів	0,01	2,35	5,20	0	0	0,0	-

Джерело: складено за даними Міністерства аграрної політики та продовольства України

Підтримуємо думку експертів, які наполягають на збереженні бюджетної програми компенсації аграріям частини вартості української сільгосптехніки.

Вважаємо, що державна допомога аграріям - не лише інструмент збільшення продуктивності праці в АПК і суміжних галузях, а й розв'язання питання зайнятості та забезпечення адекватного рівня життя на сільських територіях. Це стосується бюджетної програми компенсації аграріям частини вартості вітчизняної сільгосптехніки.

Вітчизняний аграрний сектор за останні 15-20 років став своєрідним полігоном, на якому демонструють свої якості кращі сільськогосподарські машини з усієї планети. Зношеність техніки вітчизняних аграрних підприємств становить, за різними підрахунками, від 50% до 80%, що робить Україну дуже привабливим ринком для зарубіжних виробників сільгосптехніки [6].

Як свідчать дані Міністерства сільського господарства та продовольства України в структурі придбання імпортої сільськогосподарської техніки домінує нова, а це свідчить що її власники – суб'єкти підприємницької діяльності орієнтуються на впровадження інтенсивних технологій виробництва сільськогосподарської продукції (табл. 2.).

Таблиця 2

**Джерела придбання іноземної сільськогосподарської техніки
за 2015-2019 рр., млн. грн.**

Показник	Рік					2019 р. в % до	
	2015	2016	2017	2018	2019	2015 р.	2018 р.
Іноземна техніка - всього	3992	5615	8809	12445	12168	304,8	97,8
В т.ч. нова техніка	3692	4966	7935	10842	10346	280,2	95,4
Зокрема: придбані за власні кошти	3421	4536	6986	10006	9374	274,0	93,7
За кредити	271	430	949	836	972	358,7	116,3
В т.ч. вживана техніка	301	649	874	1602	1822	605,3	113,7
Зокрема: придбані за власні кошти	292	586	854	1571	1774	607,5	112,9
За кредити	9	63	20	31	48	533,3	154,4

Джерело: складено за даними Міністерства аграрної політики та продовольства України

Основним джерелом придбання техніки є власні кошти сільськогосподарських підприємств і лише незначна кількість була придбана за рахунок банківських кредитів. Отже, можемо констатувати, що власниками імпортої сільськогосподарської техніки є фінансово спроможні господарства корпоративного сектору аграрної економіки.

У досягненні позитивних результатів у виробничій діяльності аграрного сектору важливе значення мають інвестиції в нефінансові активи, які включають в себе інвестиції в основний капітал, в нематеріальні активи, в приріст запасів матеріальних оборотних коштів, у витрати на наукові, дослідно-конструкторські та технологічні роботи.

Підвищення ефективності інвестиційної діяльності передбачає використання наукової методології передбачення її напрямків і форм, адаптації до загальних цілей розвитку організації і умов зовнішнього інвестиційного середовища. Інвестиційна стратегія має визначати напрямки і форм інвестиційної діяльності організації, характер формування і розподілу інвестиційних ресурсів, послідовність етапів досягнення інвестиційних цілей [7].

Ефективність вкладення капітальних інвестицій в людські ресурси, що задіяні в аграрному секторі економіки характеризує такий показник, як продуктивність праці. Упродовж 2015-2019 рр. продуктивність праці у сільському господарстві зросла в цілому в 2,4 рази, зокрема, в рослинництві – 2,2 рази, тваринництві – 2,9 рази. На нашу думку, цьому сприяло, зокрема, здійснення заходів технологічного характеру, які спрямовані на

зниження трудомісткості виробничих процесів, особливо у тваринництві.

Також, протягом 2010-2019 рр. у тваринництві спостерігається чітка тенденція до зростання продуктивності, а в рослинництві – в окремі роки відбулося зниження темпів зміни даного показника, що відзначається певною непослідовністю в проведенні модернізації матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств.

Отже, через недостатні обсяги інвестицій в аграрне виробництво суб'єкти підприємницької діяльності не мають змоги здійснити розширене відтворення на інноваційній основі, що потребує пошуку напрямів їх активізації з урахуванням поточної мікро- та макроситуації.

В умовах економічної кризи для забезпечення позитивного розвитку аграрної економіки потрібно створити необхідні передумови, спрямовані на підвищення ефективності інвестиційних проектів в окремих галузях сільського господарства, і перш за все повніше використовувати наявні земельні та трудові ресурси, удосконалювати кредитування, покращувати умови лізингу технічних засобів і племінних тварин, збільшити державну підтримку, а також вживати інших заходів [8].

Недостатня державна підтримка розвитку найважливіших напрямів інноваційної діяльності в сільському господарстві зумовлює необхідність розробки механізму збільшення інвестиційних ресурсів з різних джерел і підвищення ефективності їх використання. Вирішення цієї проблеми стає можливим на основі системного аналізу поточного стану і розробки механізму щодо забезпечення інвестиційної привабливості. При цьому напрямки діяльності для досягнення цієї мети можуть бути різноманітні, але серед них слід визначити найбільш пріоритетні з урахуванням специфіки функціонування сільськогосподарських товаровиробників.

У досягненні позитивних результатів у виробничій діяльності сільськогосподарських підприємств важливе значення мають інвестиції в нефінансові активи, які включають в себе інвестиції в основний капітал, в нематеріальні активи, в приріст запасів матеріальних оборотних коштів, у витрати на наукові, дослідно-конструкторські та технологічні роботи.

Висновки. Підвищення ефективності інвестиційної діяльності передбачає використання наукової методології передбачення її напрямків і форм, адаптації до загальних цілей розвитку організації і умов зовнішнього інвестиційного середовища. Чітка послідовність етапів реалізації, визначені пріоритетні напрямки та форм інвестиційної діяльності організації мають визначальний вплив на успішне досягнення цілей інвестиційної стратегії.

З іншого боку, сільське господарство в порівнянні з іншими галузями і сферами національної економіки внаслідок залежності від природно-економічних особливостей, ризикованості, сезонності сільськогосподарського виробництва, його меншою прибутковістю є інвестиційно менш привабливою галуззю, в тому числі для іноземних інвесторів.

Одним з факторів відставання інвестиційної активності в аграрному секторі від його економічної ефективності необхідно назвати недостатнє врахування накопиченого в сільськогосподарських підприємствах виробничого потенціалу і наявної інфраструктури, а також змін кон'юнктури ринку при реалізації проектів і програм, що фінансуються за рахунок державних коштів. Так, при придбанні і будівництві в сільськогосподарських організаціях нових об'єктів виробничого призначення, реконструкції та модернізації, дуже важливо враховувати реальну і перспективну забезпеченість будівель, споруд, машин і обладнання, і інших основних засобів (наприклад, тваринницьких ферм, тракторів, зерносушарок) відповідними виробничими ресурсами (худобою, кормами, працівниками і т.п.).

Бібліографія

1. Помаз О. М. Сільське господарство України: виклики і перспективи. Економічний форум. 2018. №1. С. 30-34.
2. Дудзяк О. А. Вплив агрохолдингів на розвиток сільських територій. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2019. № 2. С. 100-105.
3. Линда А.С. Чинники формування інвестиційного клімату. *Таврійський науковий вісник: Збірник наукових праць ХДАУ*. 2017. Вип. 54. С. 264-267.
4. Тарасевич Н. В., Марковський А. В. Напрямок розвитку банківського кредитування сільського господарства в Україні. *Соціально-гуманітарний вісник*. 2019. Вип. 25. С. 179-182.
5. Скоцик В. Є., Свиноус І. В. Організаційно-економічні засади використання технічних засобів сільськогосподарськими підприємствами. *Інноваційна економіка*. 2018. №5-6. С. 11-17.
6. Антощенко, Р. В., Антощенко, В. М., Галич, І. В., Антощенкова, В. В., Козлов, О. С. Україна: ринок сільськогосподарської техніки. Аналіз та перспективи. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*. 2019. Вип. 198. С. 194-200.
7. Миколаєнко Л. А. Інвестиції в аграрний сектор України. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Сер.: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес*. 2013. Вип. 181(5). С. 66-72.
8. Скидан О. В., Лисогор Ю. І. Інвестиції в аграрний сектор економіки як основа формування продовольчої безпеки держави. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. №18. С. 6-8.

References

1. Pomaz O. (2018). Silske hospodarstvo Ukrainy: vyklyky i perspektyvy. [Agriculture of Ukraine: challenges and prospects] Ekonomichnyi forum. [Economic forum]. №1. S. 30-34. [in Ukrainian].
2. Dudziak O. (2019). Vplyv ahrokholdynhiv na rozvytok silskykh terytorii. [Influence of agricultural holdings on the development of rural areas]. Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini. [Formation of market relations in Ukraine]. № 2. S. 100-105. [in Ukrainian].
3. Lynda A. (2017) Chynnyky formuvannia investytsiinoho klimatu. [Factors shaping the investment climate] Tavriyskyi naukovyi visnyk: Zbirnyk naukovykh prats KhDAU. [Tavriya Scientific Bulletin: Collection of scientific works of KSAU]. Vyp. 54. S. 264-267. [in Ukrainian].
4. Tarasevych N., Markovskiy A. (2019). Napriam rozvytku bankivskoho kredytuvannia silskoho hospodarstva v Ukraini. [The direction of development of bank lending to agriculture in Ukraine]. Sotsialno-humanitarnyi visnyk. [Socio-humanitarian bulletin]. Vyp. 25. S. 179-182. [in Ukrainian].
5. Skotsyk V., Svynous I. (2018). Orhanizatsiino-ekonomichni zasady vykorystannia tekhnichnykh zasobiv silskohospodarskymy pidpriemstvamy. [Organizational and economic principles of using technical means by agricultural enterprises]. Innovatsiina ekonomika. [Innovative economy]. №5-6. S. 11-17. [in Ukrainian].
6. Antoshchenkov, R., Antoshchenkov, V., Halych, I., Antoshchenkova, V., Kozlov, O. (2019). Ukraina: rynek silskohospodarskoi tekhniki. Analiz ta perspektyvy. [Ukraine: the market of agricultural machinery. Analysis and prospects]. Visnyk Kharkivskoho natsionalnogo tekhnichnogo universytetu silskoho hospodarstva imeni Petra Vasylenka. [Bulletin of the Petro Vasylenko Kharkiv National Technical University of Agriculture]. Vyp. 198. S. 194-200. [in Ukrainian].

7. Mykolaienko L. (2013). Investytsii v ahrarnyi sektor Ukrainy. [Investments in the agricultural sector of Ukraine]. Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Ser. : Ekonomika, ahrarnyi menedzhment, biznes. [Scientific Bulletin of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Ser. : Economics, agricultural management, business]. Vyp. 181(5). S. 66-72. [in Ukrainian].

8. Skydan O., Lysohor Yu.(2013). Investytsii v ahrarnyi sektor ekonomiky yak osnova formuvannia prodovolchoi bezpeky derzhavy. [Investments in the agricultural sector of the economy as a basis for the formation of food security of the state]. Investytsii: praktyka ta dosvid. [Investments: practice and experience]. №18. S. 6-8. [in Ukrainian].